

1. 'Belutsenheidswizer' ruimtelijke initiatieven gemeente Súdwest-Fryslân

Het gesprek voeren met je omgeving

Stel: je hebt een plan. Je wilt bijvoorbeeld je woning uitbreiden of een restaurant beginnen. Of misschien heb je beroepsmatig een groter plan, zoals het bouwen van een appartementencomplex. Dan heb je vaak een omgevingsvergunning nodig. De gemeente Súdwest-Fryslân vindt het dan belangrijk dat de omgeving goed en op tijd betrokken wordt bij dit plan. Je informeert bijvoorbeeld je burens en andere belanghebbenden of vraagt hen wat ze van de plannen vinden. Dat noemen wij ook wel participatie.

Participatie zorgt ervoor dat de verschillende belangen en wensen, maar ook kennis en creativiteit direct op tafel komen. Initiatieven kunnen eerder op draagvlak rekenen als in een vroeg stadium zowel bezwaren als goede ideeën besproken worden.

Bij het indienen van de vergunningaanvraag vraagt de gemeente of belanghebbenden zijn betrokken. En zo ja, op welke manier dat is gebeurd en wat je met de resultaten hebt gedaan.

Als aanvrager word je aangemoedigd om aan participatie te doen, maar dat is niet altijd verplicht. De verplichting geldt in de volgende gevallen:

- Wanneer voor het initiatief het omgevingsplan gewijzigd moet worden. In dat geval is participatie verplicht.
- Voor initiatieven die niet passen binnen het omgevingsplan, de zogenaamde buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA). Voor deze initiatieven heeft de gemeenteraad van Súdwest-Fryslân vastgesteld dat participatie verplicht is. Via de link hieronder kun je nalezen bij welke gevallen van BOPA's wij participatie verplicht stellen. *link opnemen (alleen op website)*

Om je op weg te helpen in welke mate participatie nodig is voor jouw initiatief, hebben wij een 'belutsenheidswizer' gemaakt. Deze 'belutsenheidswizer' kan jou ondersteunen om de mate van participatie bij ruimtelijke initiatieven te bepalen. De 'belutsenheidswizer' is bedoeld als hulpinstrument waarmee je participatie vorm kunt geven. Het uitgangspunt van de 'belutsenheidswizer' is dat de mate van participatie in verhouding moet staan met de zwaarte én het effect van het initiatief. Daarom geldt over het algemeen 'hoe groter en veelomvattender het initiatief, hoe belangrijker participatie'.

In hoofdstuk 2 wordt inzichtelijk gemaakt welk niveau van participatie kan worden toegepast. In hoofdstuk 3 worden de verschillende participatieniveaus inhoudelijk beschreven. In de hoofdstukken 4 en 5 wordt beschreven wat belangrijke uitgangspunten zijn voor een zorgvuldige participatie en worden tips gegeven. Tenslotte wordt in hoofdstuk 6 inzichtelijk gemaakt waar de gemeente op let bij het beoordelen van participatieresultaten.

2. Wanneer is er veel of weinig participatie nodig?

De mate waarin je mensen moet betrekken verschilt per initiatief. Door de meters in te vullen kun je voor jezelf een beeld vormen van de aard en omvang van het initiatief en wat het effect hiervan kan zijn op de omgeving. Geef per onderwerp een cijfer dat het beste bij het initiatief past. De gemeente kan dit ook samen met je bespreken en beoordelen.

Hoe groot is de omgeving?	Effect op de omgeving	Maatschappelijke aandacht	Maatschappelijke economische behoefte
Hoeveel mensen krijgen te maken met de gevolgen van het initiatief?	Hoeveel positieve/negatieve effecten heeft het initiatief op de bewoners/buren/omgeving? Zowel ruimtelijke effecten als effecten op de leefbaarheid?	Verwacht je dat het initiatief veel aandacht krijgt in politiek, bij belangen- of actiegroepen, pers of social media?	In hoeverre voorziet het initiatief in algemene maatschappelijke (dus niet individuele) behoeften op het gebied van woonruimte, welzijn, duurzaamheid en/of economie/werkgelegenheid?
 6 Heel veel	 6 Heel veel	 6 Heel veel	 6 Heel veel
 5 Veel	 5 Veel	 5 Veel	 5 Veel
 4 Gemiddeld	 4 Gemiddeld	 4 Gemiddeld	 4 Gemiddeld
 3 Weinig	 3 Weinig	 3 Weinig	 3 Weinig
 2 Nauwelijks	 2 Nauwelijks	 2 Nauwelijks	 2 Nauwelijks
 1 Niet	 1 Niet	 1 Niet	 1 Niet

Tel de punten bij elkaar op, zoals in het voorbeeld hieronder is gedaan. Het totaal deel je door 4 (het aantal parameters). De uitkomst geeft een indicatie over welke wijze je mensen kunt betrekken bij je plan.

Rekenvoorbeeld: maatschappelijke behoefte (4) + maatschappelijke aandacht (3) + effect op de omgeving (6) + grootte omgeving (5) = 18

$18 : 4$ (parameters) = 4,5. De uitkomst geeft een indicatie van de mate van participatie die je moet organiseren.

Niveau 1: score lager dan 3 - beperkte participatie
Niveau 2: score tussen 3 en 4 - gemiddelde participatie
Niveau 3: score hoger dan 4 - intensieve participatie

3. Participatieniveaus

Gemiddelde score	Lager dan 3	Tussen 3 en 4	Hoger dan 4
Participatieniveau	 1 Beperkte participatie	 2 Gemiddelde participatie	 3 Intensieve participatie
Acties initiatiefnemer	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokkenen in kaart brengen - Direct betrokkenen informeren - Zorgen inventariseren, proberen rekening mee te houden in het plan en toelichting 	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokkenen in kaart brengen - Direct betrokkenen informeren - Zorgen inventariseren, proberen rekening mee te houden in het plan en toelichting - Directe omgeving en eventuele belangenorganisaties laten meedenken en belangen meewegen 	<ul style="list-style-type: none"> - Betrokkenen in kaart brengen - Direct betrokkenen informeren - Zorgen inventariseren, proberen rekening mee te houden in het plan en toelichting - Directe omgeving en eventuele belangenorganisaties laten meedenken en belangen meewegen - Omgeving en eventuele belangenorganisaties laten meewerken en breed informeren
Wijze van participatie	Informeel in ieder geval je burens over je plan en vraag wat ze ervan vinden.	Informeel de burens over je plan en vraag wat ze ervan vinden, maar denk ook verder. Vraag anderen wat ze denken van het plan. Dit kan tot aanpassingen leiden.	Leg uw idee voor, het gaat nog niet om een vastgesteld plan. Ga in overleg en sta open voor alternatieven. Kom in een later stadium terug met een uitgewerkt plan.
Voorbeelden, middelen	Gesprek, mail, briefje bij de burens	Infoavond, discussiepanel, online enquête	Meerdere infomomenten (inclusief terugkommomenten)

4. Hoe ga je aan de slag?

Als je weet welk niveau van participatie je toe wilt gaan passen, kun je aan de slag met de uitwerking daarvan. Hoe vind je betrokkenen? Hoe informeer je betrokkenen? Hoe ga je een dergelijk gesprek aan?

Maak een plan voor participatie

Maak een beknopt plan voor participatie. Schrijf hierin op:

- Welk niveau participatie je gaat toepassen.
- Wie je gaat betrekken bij de participatie.
- Hoe je het gesprek wilt voeren.
- Wat de vraag is waarover je met de belanghebbenden in gesprek wilt gaan.
- Wanneer je het gesprek wilt voeren.

Wie betrek je?

Om helder te krijgen wie je moet betrekken, is het goed na te denken over wie door jouw initiatief geraakt wordt. In de regel geldt: hoe groter en veelomvattender een initiatief is, hoe meer mensen je zult moeten betrekken. Denk bij het betrekken aan buurtbewoners, omwonenden en weggebruikers. Of aan partijen die vanuit een bepaalde positie een rol spelen, zoals belangengroepen, pers en andere intermediairs. Hierbij kun je ook denken aan partijen die kennis leveren of betrokkenen zijn bij de uitvoering van het initiatief. Tot slot is het verstandig te bedenken wie het besluit neemt over het initiatief.

Ken je participanten, denk hieraan:

- Spreken zij namens zichzelf, of vertegenwoordigen ze een groep? Bijvoorbeeld een belangengroep, een buurt of straat. Weet ook hoe zij zelf onderling de afstemming hebben geregeld.
- Stem de manier van communiceren, de werkvorm en de samenstelling van groepen af op de participanten. Zo loopt het proces prettig en soepel.
- Maak gebruik van informatie die er al is: de gemeente heeft veel informatie over verschillende kernen, wijken en ontwikkelingen.
- Houd presentielijsten en verslagen bij.

Hoe betrek je participanten?

Rol initiatiefnemer en gemeente

Maak aan de participanten duidelijk wat je rol is als initiatiefnemer, en ook wat de rol is van de gemeente. Denk bijvoorbeeld aan: beslissen, regisseren, kaders stellen, toetsen en organiseren. Bepaal de rollen van de andere participanten en zorg dat je het daarover met elkaar eens bent. Soms volstaat het als je participanten informeert. Anderen kunnen vanuit hun rol meedenken en concrete inbreng leveren. Tot slot zijn er altijd belanghebbenden die je nodig hebt om jouw initiatief mogelijk te maken. Zij hebben in meer of mindere mate een beslissende stem.

Participatieniveau			
Hoe betrek je mensen			
Rol initiatiefnemer	Informeren en inventariseren	Informeren, inventariseren en belangen afwegen	Varianten voorleggen, kaders bepalen, informeren, inventariseren, belangen afwegen
Rol gemeente	Meedenken en beslissen	Meewerken en beslissen	Meewerken, regisseren en beslissen
Rol participanten	Kennisnemen en wensen kenbaar maken	Belangen inbrengen en meedenken	Meedenken, mee schetsen en belangen inbrengen

Maak de kaders duidelijk (waarover wil je het gesprek aangaan)

Maak duidelijk wat het doel is van jouw initiatief. Geef aan wat de kaders zijn, wat er al vast ligt en waarover overleg mogelijk is. Vaak zijn er al eerder besluiten genomen, of is er simpelweg regelgeving waar rekening mee moet worden gehouden. Licht toe over welke onderwerpen de participanten wel kunnen meepraten en over de speelruimte per onderwerp. Wees daarnaast niet bang voor meningsverschillen. Participanten voelen zich in de regel liever gehoord in frustraties, dan dat lastige kwesties onbesproken blijven.

5. Deze tips helpen je verder

Communiceer

- Blijf communiceren tijdens het proces. Doe dat open, eerlijk en transparant. Dus niet alleen voorafgaand aan de vergunningaanvraag, maar ook tijdens de uitvoering van jouw initiatief. Geef daarbij steeds duidelijk aan wat er met eerder input is gedaan.
- Leg informatie vast en deel het met de deelnemers.
- Evalueer tijdens het proces en leg ook de evaluaties vast.

Maak het makkelijk en leuk

- Overleg met de belanghebbenden op (of nabij) de locatie waar het initiatief straks komt.
- Werk met beelden: het is makkelijker meedoen als men weet hoe het eruit ziet.
- Maak een kort verslag van elk gesprek dat je hebt gevoerd.
- Als je te maken hebt met veel participanten en veel belangen, laat het participatieproces dan begeleiden door een ervaren procesbegeleider.
- Laat bijeenkomsten eventueel begeleiden door een geoefend gespreksleider, indien je dat zelf lastig vindt.

Wat heb je gedaan met de resultaten?

Leg de resultaten van de participatie vast

Deel de resultaten van de participatie met alle belanghebbenden, daarbij gaat het in ieder geval om de volgende vragen:

- ◆ Welk participatieniveau kwam er uit de 'belutsenheidswizer'?
- ◆ Hoeveel en welke betrokkenen zijn benaderd?
- ◆ Welke vorm heb je gekozen voor de participatie?
- ◆ Wat waren de reacties op het plan?
- ◆ Wat heb je met deze reacties gedaan?
- ◆ Zijn de plannen op basis van deze reacties aangepast?

6. Hoe beoordeelt de gemeente de participatie?

Bij het beoordelen van een wijziging van het omgevingsplan of een aanvraag omgevingsvergunning, weegt de gemeente ook participatie mee. Hierbij wordt rekening gehouden met de omvang van het initiatief. Daarbij kijken we eerst of de score uit de ‘belutsenheidswizer’ is toegevoegd aan de aanvraag. Vervolgens kijken we naar het participatieverslag. Op basis daarvan stellen we de vragen:

- Is het juiste participatieniveau toegepast gezien de aard van het initiatief?
- Is er gezien de score uit de ‘belutsenheidswizer’ sprake geweest van voldoende participatie?
- Hoe is er om gegaan met de meningen van belanghebbenden?

Als er geen of onvoldoende informatie is verstrekt over de participatie kan de gemeente de aanvraag buiten behandeling laten. Heb je wel informatie over de participatie verstrekt dan beoordeelt de gemeente of medewerking aan het initiatief wenselijk is. Hierbij houdt de gemeente rekening met de verschillende belangen van de omgeving. Dit betekent dat de gemeente relevante informatie verzamelt. Participatie is in dat traject een middel om inzicht te krijgen in de belangen van belanghebbenden.

In de praktijk kan het voorkomen dat, om tot een goede beoordeling te komen, om meer informatie gevraagd wordt. Bij gebrek aan participatie kan de gemeente ook zelf aanvullende informatie verzamelen om tot een zorgvuldige belangenafweging te komen. Dit kan door:

- a. In overleg met jou de aanvraag ter inzage te leggen voor zienswijzen.* Die zienswijzen kan de gemeente dan meewegen in de besluitvorming.
- b. De gemeente kan zelf rechtstreeks contact opnemen met de belanghebbenden.

Goede participatie betekent in ieder geval dat je tijdig en zorgvuldig belanghebbenden betreft, zodat voor iedereen vooraf én achteraf duidelijk is op welke wijze geparticipeerd kan worden én wat met de participatie is gedaan.

*Dit is alleen mogelijk wanneer er sprake is van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) en de uitgebreide procedure van toepassing is verklaard.